

Showgirl

MARLÈNE SALDANA &
JONATHAN DRILLET

Met twee gezichten

Bas Blaasse

Gezien op 21 oktober 2021

La Raffinerie, Brussel

In het kader van de biënnale Charleroi
Danse

Als artistiek duo inspireerde Marlène Saldana en Jonathan Drillet zich voor hun nieuwste voorstelling op Paul Verhoevens controversiële cultfilm, 'Showgirls'. Bij Saldana en Drillet wordt dit 'Showgirl', want Saldana brengt een solo, met een paar tussenkomsten van Drillet. Met veel humor en overtuiging speelt Saldana de vele posities van een seksistisch, misleidend, en vulgair verhaal. Toch is het maar de vraag of 'Showgirl' nieuwe inzichten biedt in de realiteit die het ten tonele brengt.

27 OKTOBER 2021

Een batterij plafondlichten staan pal op ons gericht als we binnenkomen. Dat tegenlicht verdiept het dichte duister waarin de bühne gehuld is. Verhullen suggereert dat er iets te zien is op het podium dat de moeite waard is. Het maakt je nieuwsgierig naar de ongeziene wereld verscholen achter die donkere wand. Dat zet de toon.

Als de lichten dover weerklinkt de galm van hakken op het podium. In zacht licht duikt Marlène Saldana vlak voor de eerste rij op. Tenminste: we zien vooral een schim in een donkere jurk waarop een zijaanzicht van een slank, naakt, roze vrouwenlichaam prijkt. Dat lichaamsbeeld heeft wel een rode tepel maar mist een hoofd. Het gezicht van Saldana ontwaar je pas dan in het strijklicht.

Als ze haar stem verheft, verschuilt ze zich dus in het duister, waardoor haar woorden nagalmen zonder verantwoordelijkheid. Al is het duidelijk dat Saldana aan het woord is, maar bij gebrek aan hoofd klinken de woorden anoniem. 'Ik ben enkel geïnteresseerd in de show', zegt de stem vurig. Die woorden zijn niet tot ons gericht, maar tot een onzichtbare groep vrouwen die wordt gekeurd. Bij de ene voldoet de glimlach niet. Een andere heeft een scheve neus. Bij een derde worden haar borsten vergeleken met watermeloenen. 'Ik kan je niet gebruiken als je niet kunt verkopen.'

De tekst is een stuk grover en eerlozer en gemener dan ik hem beschrijf, een ongegeneerde vleeskeuring waar je koud van wordt. 'Showgirl' is immers gebaseerd op de film 'Showgirls' van Paul Verhoeven. Delen van deze openingstekst komen letterlijk uit een scene in de film. Het naakte lijf zonder hoofd is een evenbeeld van de filmposter uit 1995. De film gaat over Nomi, een jonge vrouw die in Las Vegas danseres wil worden. Van stripper tot showgirl. Blote borsten totdat het niet meer opvalt, seksuele verleiding als norm. De film werd bij de première overladen met negatieve kritiek, en werd een flop aan de *box-office*. Dat lag onder andere aan de controversie over de hoeveelheid seks en naakt, vrouwonterende scenes, vrouwonvriendelijk taalgebruik en expliciet seksueel geweld. Inmiddels geniet de film evenwel een cultstatus.

De vraag is natuurlijk: waarom kijken we hiernaar?

De vraag is natuurlijk: waarom kijken we hiernaar? Die vraag speelt op, telkens wanneer een moreel betwistbaar onderwerp op de planken komt. Voegt de voorstelling iets toe aan de status van de film? Wil ze de initiële afwijzing van de film rechtzetten, of net recht spreken over overduidelijk laakbare handelingen en attitudes? Wil ze ons bewustmaken? Is dit vermaak of bittere ernst, of iets ertussen?

In een rookwolk doemt het decor op na deze openingstoespraak. Het is een doormidden gekliefde ijsberg, zo'n twee meter hoog. De holle kant kijkt naar ons. We zien zilveren tropische planten, een onduidelijk object dat iets wegheeft van een kussen. Roodpaars schept een nachtclub sfeer die de rest van de voorstelling aanhoudt.

Hoe je de voorstelling van dan af leest, hangt er van dan af wellicht in sterke mate van af of je de film al dan niet eerder zag. Dat is bij elke toneelbewerking van een film natuurlijk zo, maar in dit geval wordt het soms problematisch zijn, omdat het gebeuren op podium soms niet te begrijpen valt zonder kennis van de film. Tekst en spel zijn vaak een bewerking van een van de filmscènes. De decorstukken zijn ook allemaal te herleiden tot elementen uit 'Showgirls'. De ijsberg blijkt zo een vulkaan, en verwijst naar waar het in de film allemaal om te doen is: de felbegeerde dansvoorstelling 'Goddess' waarin Nomi eerst als achtergrond danseres, maar uiteindelijk als solo artiest in zal dansen. Net als in de film, verschijnt Saldana meermaals in de krateropening van de barstende vulkaan. Tegen het einde spuwt het vuurwerk, spetterend als de groteske aankleding van Las Vegas.

Eén van de verschillen tussen de film en de voorstelling is de ontbrekende meervoud-'s' van de titel. Dit is een solo, geen groepsvertolking. Saldana speelt alle rollen, hoewel Jonathan Drillet, haar artistieke partner, herhaaldelijk op het podium wordt geroepen om corelementen te verschuiven. Saldana belichaamt verleidelijke danseressen, neerbuigende regisseurs, op geld beluste directeurs, jolige theatermadames, en gaat poedelnaakt. Daardoor beweegt ze voortdurend tussen verschillende posities, maar elke rol die ze speelt is op een haast enge manier overtuigend. Wij lopen als het ware met haar mee door de krochten van een wereld die zwelgt in seks, geld, en gokgeweld.

De voorstelling houdt het midden tussen theater, muziektheater, performance en dans, en wordt begeleid door een elektronische, soms onheilspellende soundtrack. Je krijgt er bijna zin van om te dansen, maar het onderwerp is

daarvoor eigenlijk te naar. Saldana zelf danst wel, met name tussen langere tekstpassages of gezongen liedjes door, als intermezzo's. Paaldansen, pirouetten, gevinger en schurende billen –rechtstreeks uit Las Vegas. Enkel als de muziek stopt zijn er soms korte momenten waarop haar zelfverzekerdheid wegsijpelt en haar blik hulpeloosheid uitstraalt. Die kwetsbaarheid kruipt, naarmate het stuk vordert, trouwens ook in haar dans. Niet bij Saldana zelf, maar bij de danseressen die ze vertolkt slaat die toe.

Seksistisch, cliché, vulgair maar het publiek lacht vanaf minuut één luid

'Showgirl' is seksistisch, cliché, vulgair, maar het publiek lacht vanaf minuut één luid, want Saldana beschikt over een waanzinnig talent om je mee te nemen in de rollen die ze met zoveel overtuiging brengt. Rollen die op het eerste gezicht vreselijk zijn zet ze met humor in de verf, zonder de verontrustende inhoud van seksueel geweld en vrouwenminachting weg te moffelen. Een lach die steeds gepaard gaat met ongemak, maar soms vergeet je naar welk verhaal je kijkt. Het is alsof haar spel, de humor en haar overtuigingskracht de verleiding symboliseert waarmee danseressen een wereld worden ingelokt, met eigen wetten en regels die het daglicht moeilijk verdragen. Verleiding staat hier dus eigenlijk gelijk aan misleiding.

Die symboliek, van uiterlijk vertoon dat iets anders verhult, zit eveneens in de scenografie. Alles heeft twee gezichten. Want naast de doorgesneden vulkaan blijkt het ding dat ik eerder aanzag voor een soort kussen een grote kroonluchter in de vorm van een erectie. Nu eens een piemel, dan weer sfeerverlichting. Die symboliek is natuurlijk eigen aan Las Vegas: een spiegelpaleis van façades waarachter een diepe afgrond schuilt, een leeg poppenhuis midden in de woestijn. Het is een wereld op zichzelf die in veel opzichten niet te rijmen valt met de realiteit waarin ik leef. Een ver-van-mijn-bed show waarvan ik me afvraag wat ik ermee moet. Maar gevaarlijk scheve man-vrouw verhoudingen, die de voorstelling én de film in een extreme vorm tonen, bestaan overal. Is dat dan de inzet van de voorstelling? Dan is 'Showgirl' wel veel geweld voor een generieke idee.

Saldana en Drillet zetten een groteske avond neer. Ze gaan bijna helemaal op in wat ze uitbeelden. Bijna, maar toch net niet. Bij vlagen heel erg grappig, wekt de voorstelling een afschuwelijke wereld tot leven. Het is een uitvergroting en de humor is waarschijnlijk een ingang, een manier om een milieu van misbruik onder ogen te kunnen zien. Het feit dat Saldana alle posities bezet heeft zowel iets megalomaans als verloreens. Tegen het einde herhaalt ze een zin uit de slot van de film. Op de vraag van een oude bekende wat Nomi heeft gewonnen, antwoordt ze: 'Mezelf'. Saldana zet daar een donkere streep onder: 'Moi, moi, moi, moi.' Eng en treurig is de conclusie, grappig de introductie.

Toch blijf ik met een ongemakkelijk gevoel zitten. Dat het gewicht niet uit de voorstelling verdwijnt, maakt nog niet dat ik helemaal zeker ben of de materie een verantwoording krijgt. We zijn toeschouwers. Het is vermakelijk én cru. Maar die realiteit is niet nieuw, ik stap niet naar buiten met een palet aan nieuwe inzichten. Is dat reden genoeg om van 'Showgirls' een 'Showgirl' te maken?